

DR. JAKOB J.
KENDA

PO APALAŠKI POTI

BESEDILO: MARJAN ŽIBERNA FOTOGRAFIJA: ARNE HODALIČ IN KATJA BIDOVEC

KOT PRAVIJO, GRE ČLOVEK ČEZ POL SVETA ZATO, DA BI PRIŠEL DOMOV.

Dr. Jakob J. Kenda je lani postal prvi Slovenec, ki je prehodil okoli 3500 kilometrov dolgo Apalaško pot, speljano po Apalačih, pogorju na vzhodni strani ZDA. Oktobra prihaja na knjižne police potopis, ki popisuje njegov štirimesečni pohod in več kot mesec spremljevalnih raziskovanj, kot pravi sam, "resnične" Amerike ob poti. Kenda, doktor literarnih ved, je slovenski javnosti sicer znan kot prevajalec serije knjig o Harryju Potterju.

Če začnemo na začetku – kakšni so bili vaši motivi za pot, ki je med drugim pomenila dolgotrajno ločitev od družine?

Brez družine bi težko zdržal tako dolgo. V ZDA sem odšel konec aprila in do konca junija prehodil južno polovico poti. S sredinske točke sem potem skočil v New York, tam smo se sestali z mojimi in skupaj počasi odpotovali proti najsevernejši točki poti, ki je v Mainu. Nato smo se spet za dva meseca ločili: odšli so domov in jaz sem prehodil drugi del Apalaške poti v nasprotni smeri, od severa proti jugu.

Kar se tiče mojega glavnega vzgiba za pot, ga še najbolje opiše Kajetan Kovič v pesmi *Navodilo za hojo*: "Iti, hoditi, / ne, ker to hočeš, / ne, ker je treba, / ampak ker tukaj / razen te hoje drugega ni." Že zelo dolgo sem si želel vsaj enkrat v življenju to metaforo življenja živeti čisto dobesedno – samo iti, hoditi, samo biti.

Veliko ljudi si za hojo izbere zadnja leta zelo priljubljeni Camino. Se vam ta pot ni zdela zanimiva?

Jasno, tudi Camino je lahko ena od dolgih poti, če se ga tako lotiš – stopiš

prek praga in greš vse do španskega vogala ob Atlantiku. Ampak skozi Slovenijo ali pa malo dlje od domačih vrat gre še cela vrsta takšnih poti. Za vsako je potrebnih kar nekaj priprav, poleg tega moraš za tisti "samo biti" dati vse drugo čisto na stran, in to za mesece in mesece, da ne govorim o finančni plati take pustolovščine. Priložnost, da bi prehodil kaj takšnega, boš mogoče imel samo enkrat v življenju. Zato je odločitev za katerokoli izmed dolgih poti skoraj takšna kot odločitev za to, s katerim dekletom bi bil vse življenje. Druga od druge se tako razlikujejo – marsikatera ti je lahko zelo všeč, ampak vprašanje je, katera je tista prava zate. Tu smo torej pri drugih pomembnih motivih, zakaj ravno Apalaška pot. Nikakor mi ni do tega, da bi hodil po cestah, niti po makadamskih. Hotel sem na pot, ki gre ves čas po stezah, hotel sem biti res čim bližje naravi. Česa posebej predrznega pa si spet nisem želel. Kakšna ekstremna visokogorja recimo so za moje pojme bodisi vse preveč tvegana bodisi preveč organizirana, skoraj turistična. Mikalo me je tudi, da bi se na takšni poti potopil v kulturo, ki je drugačna od naše in me zanima čisto poklicno, saj prevajam avtorje, ki izhajajo iz nje. Pot je morala biti seveda ravno prave dolžine: ne prekratka, a tudi ne takšna, da je ne bi mogel prehoditi v celoti. In tako dalje. Skratka, preden se odpraviš na takšno pot, je res pametno premisliti, kaj natanko hočeš. Zato je čisto v redu, če dolga leta hrepeniš po tem, da bi se odpravil po eni izmed njih. S tem imaš na pretek časa, da kaj prebereš, in meni je postajalo vedno bolj jasno, da je zame verjetno najbolj prava Apalaška pot.

Dr. Jakob J. Kenda pravi, da je bolj kot na zelo dolgo pot, ki jo je uspešno prehodil, ponosen na dobro pripravo nanjo. Tudi zato kakšnih večjih težav na njej ni imel.

Apalaška pot

teče skozi 14 zveznih držav ZDA. Pohodnik na njej napravi 144 kilometrov skupnega vzpona – toliko, kot bi se z gladine morja kar 16-krat povzpel na vrh Everesta. Zato je Apalaška pot tudi ena najzahtevnejših dolgih poti; celo številne daljše imajo manj skupnega vzpona.

Po Apalaški poti hodi veliko ljudi, to vemo tudi iz filma *Sprehod po gozdu*, v katerem sta igrala Robert Redford in Nick Nolte. Kakšne ljudi ste srečevali? Kakšni so bili njihovi razlogi za pot?

Približno polovica "thru-hikerjev", kot imenujejo pohodnike, ki prehodijo pot v enem letu, je mladih, starih od 18 do 30 let. Za tako velik delež je med drugim gotovo zaslužna tradicija angleško govorečega sveta, da si mladi po srednji šoli ali kolidžu vzamejo prosto leto. Veliko jih gre po svetu, številni Američani pa se odpravijo po Apalaški poti. A še pomembnejši razlog, da je mladih thru-hikerjev toliko, je, da je ta pot ena od ameriških dogovornih svetinj. Dokler tega ne vidiš, težko verjameš – dežela je dejansko tako raznorodna, da jo držijo skupaj dogovorne svetinje, kot so beloglavi orele, pojem veteranstva, institucija predsednika ... in Apalaška pot. Še posebej za mlade je zato prehoditi celotno Apalaško pot velika in čustvena potrditev, da so Američani. V tem prepričanju jih podpirajo tudi drugi. Takšne thru-hikerje

dobesedno slavijo in večjo ali manjšo prijaznost ti tako rekoč nešteto krat izkažejo popolni neznanci. Sredi divjine recimo nastavijo torbo z ledeno mrzlo sodavico, priredijo v odročnem gozdu pravi piknik, ponudijo streho nad glavo in podobno. Američani so še posebej naklonjeni mladim pohodnikom, v katerih vidijo vse svoje najboljše, obet lepe prihodnosti.

Kaj pa druga polovica pohodnikov? Kakšni so njihovi vzgibi za tako dolg pohod?

Druga polovicaja zelo barvita družina. Veliko je izvrstnih pohodnikov, ki so krasni ljudje, in njihovi motivi so bili zelo podobni mojim; prav tako kot meni jim je bilo tako ali drugače največ do tistega "iti, hoditi". Dosti pa je, tudi med mladimi, takšnih, ki so na Apalaški poti zaradi njene "terapevtske" tradicije. Tja se pridejo iskat ali postavljat na noge. Marsikdo je "med službama", torej je službo izgubil ali jo pustil, ker je bil v njej tako nesrečen. Podobno je lahko "med ženama" ali pa se odvaja od kakšne odvisnosti. Včasih gre za še kaj hujšega. Srečal sem človeka, ki je nekoga umoril in je pot prehodil, potem ko so ga izpustili iz zapora. Srečal sem tudi človeka, ki ga je na pot pognala otrokova smrt. Veliko je nekdanjih vojakov, ki se odpravijo nanjo zato, ker so, kot pravijo, preveč videli. Tako na primer spiš v katerem od zavetišč ob poti, ko sredi noči kateri od teh veteranov s krikom plane pokonci in začne tolči okoli sebe.

Kakšni pa so bili vaši stiki in izkušnje z domačini? V naših predstavah Apalače naseljujejo "hillbillyji", rovtarji, kakršne prikazuje *Odrešitev*, znameniti triler iz leta 1972. Koliko je resnice v teh predstavah?

Nekaj je je – še danes v teh krajih srečaš koga, ki mu manjka pol zob, preostali pa so večinoma gnile škrbine. Kdo drug ima vse preveč rad domačo žganico, tako zelo slabo zvarjeno, da v bistvu sploh ni pijača, temveč pogonsko gorivo za rovokopač. Ali pa srečaš koga, ki ima preveč rad sestrično ... Ampak po drugi strani so takšne stvari vendar

ostanek preteklosti, s katero so Američani opravili zaradi značilne vrline, da si prizadevajo reči, ki jih zaznavajo kot neetične, odpraviti ali jih vsaj omiliti. Pri boju stežami, ki so pestile prebivalce teh hribov, so bili kar uspešni. Tako se ti kraji danes spoprijemajo z drugimi težavami. Je pa ta zastarela predstava o rovtarjih ostala, med pohodniki in zunaj njihove subkulture – do ljudi tega hribovja imajo posmehljiv in vzvišen odnos, ki je obenem paranoičen, saj se jih dostikrat povsem brez potrebe bojijo. Zato so me drugi pohodniki marsikdaj zelo čudno gledali, kako da se z domačini tako dobro razumem. Tudi ameriški znanci in prijatelji iz bolj akademskih krogov so se čudili, ko sem jim pripovedoval, da sem se v tistih hribovja počutil pravzaprav zelo domače. A sem ob njihovem začudenju samo skomignil. Kakor doma se nisem počutil samo zato, ker so gozdni apalaški hribovi tako zelo podobni slovenskim. Domače sem se počutil tudi zato, ker sem se ob tamkajšnjih ljudeh marsikdaj spomnil ljudi iz malih slovenskih zaselkov in krajev, mimo katerih gredo naše poti. Kot pravijo, gre človek čez pol sveta zato, da bi prišel domov ... (nasmešek)

Kako zahtevna je tako dolga pot v fizičnem smislu? Na kakšne težave ste naleteli?

Zahtevna je toliko, da jo lahko prehodi čisto vsak, če se dobro pripravi nanjo in je pripravljen premagati tudi kakšno nepričakovano težavo. Ravno zato res nisem tako ponosen na to, da sem jo prehodil; bolj krasno se mi pravzaprav zdi, da sem se nanjo tako izvrstno pripravil. Recimo glede tega, kako lepo sem držal vsakodnevni ritem pohoda in ga ponavljal dan za dnem, teden za tednom. Vsak dan "pritisneš" v dopoldanskem času, potem pa se počasi "ohlajaš". To je bistveno, saj imaš sicer značilno težavo s pohodniško nespečnostjo, zaradi katere se ne moreš spočiti, to pa slej ko prej pomeni konec pohoda. Lepo sem zastavil tudi način, na katerega sem prehodil pot. Kot reče no, sem južno polovico prehodil proti severu, severno pa proti jugu. Za to sem

imel poleg že omenjenega srečanja z družino še celo vrsto izvrstnih razlogov. Recimo tega, da sem tako videl celoten presek demografije pohodnikov, pa tega, da sem se izognil res morilski vročini in sopari poletja na jugu, ter še številne druge. Še zanimivejše, a bolj zapleteno se je bilo pripraviti na pot, če govorimo o opremi. V zvezi z njo sem moral razmišljati povsem drugače, kot so me naučili v mladih letih v naših hribov. Kajti v tistih ameriških je po svoje res kot doma, a hkrati tudi povsem drugače. Na kakšno nepremočljivost, na primer, lahko kar pozabiš, saj je tam padavin toliko kot v porečju Amazonke. Nekateri kosi opreme torej morajo biti "nepremočljivi" – čeprav slej ko prej premočijo, so namenjeni temu, da preprečijo podhladitev. Drugi kosi pa nikakor. "Nepremočljivi" čevlji so recimo strašna napaka. Videl sem vse preveč nazoren primer tega, kaj se zgodi, ko kakšen teden hodiš v "nepremočljivih" čevljih, ki se zato toliko težje sušijo – zaradi njih ti s stopal odstopi koža, in to vsa, do mesa.

Kaj pa bolj psihični, čustveni pritiski?

Nanje se seveda težje pripraviš in o njih lahko bolj malo prebereš. Nekaj priročnikov na to temo res obstaja, a ti so značilno površni. Potopisci pa se takšnim temam tudi izogibajo – malo zato, ker gre vendar za zasebne zadeve, malo gotovo zato, ker je v čisto pisateljskem smislu o tem najtežje pisati. Psihologija in čustva takšnega pohoda zato dostikrat spadajo pod poglavje nepričakovanih težav, ki jih vendar moraš biti pripravljen premagati. Vsaj meni je bilo najtežje nekatera čustva povsem zaježiti – če jih ne bi, bi se pot zame verjetno končala prav klavrno. Še več, prizadel bi toliko tistih, ki jih imam najraje. Pozneje, in to sem razumel še težje, pa sem moral pravzaprav istim čustvom dati prosto pot. Izkazalo se je, da so prav ta čustva dejansko bistvena za tisto najdragocenejšo, po kar sem prišel v Apalače, tisti "iti, hoditi". Ampak tako na kratko je o teh stvareh težko govoriti, za kaj več bo treba prebrati knjigo ... □

4.000.000

Ljudi na leto se odpravijo po Apalaški poti. Velika večina jih gre na krajši sprehod ali nekajdnevni pohod. Manj kot tisoč pohodnikov jo opravi v celoti v enem letu. Večina jih marca krene s Springer Mountaina v Georgii, avgusta ali septembra pa pot konča na Mount Katahdinu v Mainu.